
EZRA-NECHEMIAH

CHAPTER 6:

CONSTRUCTION

COMPLETED (CONT.)

R' Yair Lichtman

JANUARY 17, 2023
CONGREGATION OR TORAH

פרשת בא תשפ"ד

(1) EZRA 6:1-12

(1) Then Darius the king made a decree, and search was made in the house of the archives, where the treasures were laid up in Babylon. (2) There was found at Achmetha, in the palace that is in the province of Media, a scroll, and therein was thus written for a record: (3) "In the first year of Cyrus the king, Cyrus the king made a decree: 'Concerning the house of God at Jerusalem, let the house be built, the place where they offer sacrifices, and let the foundations of it be strongly laid; the height of it sixty cubits, and the breadth of it sixty cubits; (4) with three courses of great stones, and a course of new timber, and let the expenses be given out of the king's house. (5) Also let the gold and silver vessels of the house of God, which Nebuchadnezzar took forth out of the temple which is at Jerusalem, and brought to Babylon, be restored, and brought again to the temple which is at Jerusalem, everyone to its place; and you shall put them in the house of God.'" (6) "Now therefore, Tattenai, governor beyond the River, Shetharbozenai, and your companions the Apharsachites, who are beyond the River, be you far from there. (7) Let the work of this house of God alone; let the governor of the Jews and the elders of the Jews build this house of God in its place. (8) Moreover I make a decree what you shall do to these elders of the Jews for the building of this house of God, that of the king's goods, even of the tribute beyond the River, expenses be given with all diligence to these men, that they be not hindered. (9) That which they have need of, both young bulls, and rams, and lambs, for burnt offerings to the God of heaven; wheat, salt, wine, and oil, according to the word of the priests who are at Jerusalem, let it be given them day by day without fail; (10) that they may offer sacrifices of sweet savor to the God of heaven, and pray for the life of the king, and of his sons. (11) Also I have made a decree, that whoever shall alter this word, let a beam be pulled out from his house, and let him be lifted up and fastened thereon; and let his house be made a dunghill for this. (12) And the God who has caused His name to dwell there overthrow all kings and peoples who shall put forth their hand to alter the same, to destroy this house of God which is at Jerusalem. I Darius have made a decree; let it be done with all diligence."

(א) באדון דריוש מלכא שם טעם ובקרו
 בבית ספריא די גנויא מהחתי תמה בכבל.
 (ב) והשתכח באחמתא בבירתא די במדי
 מדינתא מגלה חדה וכן כתיב בגוה
 דכרונה. (ג) בשנת חדה לכורש מלכא
 כורש מלכא שם טעם בית אלהא בירושלם
 בניתא ותבנא אתר די דבחין דבחין ואשוהי
 מסובלין רומה אמין שתין פתיה אמין
 שתיין. (ד) נדכין די אבו גלל תלתא ונדכין
 די אע חדת ונפקתא מן בית מלכא תתיהב.
 (ה) ואף מאני בית אלהא די דהכה וכספא
 די נבוכדנצר הנפק מן היכלא די בירושלם
 והיבל לכבל יתחביון ויהי להיכלא די
 בירושלם לאתרה ותחת בבית אלהא. (ו)
 כען תתני פחת עבר נהרה שתר בוני
 וכןנתהון אפרסכיא די בעבר נהרה רחיקין
 הון מן תמה. (ז) שבקו לעבדות בית אלהא
 דה פחת יהודיא ולשבי יהודיא בית אלהא
 דה יבנון על אתרה. (ח) ומני שים טעם
 למא די מעבדון עם שבי יהודיא אלף
 למבנא בית אלהא דה ומנכסי מלכא די
 מדת עבר נהרה אספרנא נפקתא תהוא
 מתיהבא לגבריא אלף די לא לבטלא. (ט)
 ומה חשון ובני תורין ודכרין ואמרין
 לעלון לאלה שמיא חנטין מלח חמר ומשח
 כמאמר פהניא די בירושלם להוא מתיהב
 להם יום ביום די לא שלו. (י) די להון
 מהקרבין ניהוחין לאלה שמיא ומצליון לחיי
 מלכא ובנוהי. (יא) ומני שים טעם די כל
 אנש די השנא פתגמא דנה יתנסח אע מן
 ביתה וזקיף יתמחא עלהי וביתה נלו
 יתעבד על דנה. (יב) ואלהא די שכן שמה
 תמה ימגר כל מלך ועם די ישלח ידה
 להשגיה לחבלה בית אלהא דה די
 בירושלם אנה דריוש שמת טעם אספרנא
 יתעבד.

COMPARING THE LETTERS

(2) EZRA 1:2-4

(ב) פה אָמַר פָּרְשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מַמְלָכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי י"י אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקַד עָלַי לִבְנוֹת לוֹ בַּיִת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה. (ג) מִי בְכֶם מִכָּל עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהָיו עִמּוֹ וְיַעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בִּיהוּדָה וַיִּבֶן אֶת בַּיִת י"י אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם. (ד) וְכָל הַנְּשָׂאָר מִכָּל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר הוּא גָר שָׁם יִנְשְׂאוּהוּ אֲנָשֵׁי מְקוֹמוֹ בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבְכֹשֶׁף וּבְכֹשֶׁב וּבְכֹהֵן עִם הַנְּדָבָה לְבַיִת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם.

(2) "Thus says Cyrus king of Persia, 'All the kingdoms of the earth has Hashem, the God of heaven, given me; and He has charged me to build Him a house in Jerusalem, which is in Judah. (3) Whoever there is among you of all His people, his God be with him, and let him go up to Jerusalem, which is in Judah, and build the house of Hashem, the God of Israel, He is God, which is in Jerusalem. (4) Whoever is left, in any place where he sojourns, let the men of his place help him with silver, and with gold, and with goods, and with animals, besides the freewill offering for the house of God which is in Jerusalem.'"

(3) RASHI EZRA 6:2

והשתכח באחמתא – ונמצא מכתב של מגילה אחת שם באחמתא כן פתרו אנשי הפתרון שהוא כלי העשוי לאגרות ולגליונים ולספרים והעמידוהו מגזרת חמת מים והאל"ף אשר בתיבה אינה עיקר כיתר המלין אשר בשאר ל' ארמית.

"And there was found in a pouch" - And a text of one scroll was found there in an אַחְמַתָּא. So did the interpreters interpret, that it is a receptacle made for letters, written sheets and books, and they established it from the root of (Gen. 21:14): "a skin of water (וְחַמַּת מַיִם)," and the "aleph" in the word is not a radical, like the rest of the Aramaic language.

(4) MALBIM EZRA 6:1-2

איך אומר שחפשו בבית ספריא בבבל ומצאו במדי:

How can it say that they searched in the archives in Babylon and found it in Media?

אדין – אז נתן דריוש המלך פקודה ובקשו בבית הספרים שהגנוזים מונחים שם בבבל ומצאו בתיבה בבירה שבמדינת מדי מגלה אחת, וכן כתוב בה לזכרון, נראה כי עיר המלוכה היה תחלה בבבל ושם היו מונחים כל ספרי הפקודות של המלך, וכן המכתב ששלח כורש על אודות הבנין... ובימי אחשורוש שינו את כסא המלוכה מבבל לשושן... ונאבד אז מכתב זה [ויכול להיות כי המן האגני שהיה המשנה האביד את המכתב הלז שהיה לטובת היהודים] ולא נמצא בבבל, והיה מהשגחת ה' שנמצא בעיר הבירה שהיא עתה במדי, מגלה קטנה שכתוב בה זכרון מהפקודה הזאת, [שזה נשאר במדי כמו שהיה שם ספר הזכרונות דברי הימים כמ"ש בפירוש מגלת אסתר שזה לא היה ביד המן] ושם נכתב לזכרון בקיצור:

"Then" – then the king gave an order to search in the library in which all archives are placed in Babylon, and found one scroll in the palace in the province of Media, in which it was written as a record. It seems that the capital was first in Babylon, where all the orders of the king were placed, including the letter that Cyrus sent regarding the building... and in the days of Achashverosh, they changed the capital from

Babylon to Shushan... and then the original letter was lost [and it could be that Haman the Aggagite, who was second in command, destroyed this letter which was to the benefit of the Jews] and was not found in Babylon. It was Divine Providence that it was found in the capital city in Media, a small scroll in which a record of this order was written [which had remained in Media, just as there was a book of remembrances, as mentioned in Esther, which was also not in Haman's hands], and there this brief record was written.

(5) DA'AT MIKRA EZRA 6:1 N. 14

14 ד כ ר ו ג ה – לדעתו של סגל (תרביץ תש"ג, עמ' 82), אין הדכרונה חלק מהכרות כורש, הגזכרת בפרק א, אלא פקודה מיוחדת לפקודי הממלכה שהכילה רק דברים הנוגעים להם: רשות הבניה ומתנות מאוצר הסמים; אבל קרוב הדבר שגם בפרק א אין לפנינו אלא חלק מההכרזה, וכאן חלק אחד. 15 ד ב ח ין ו ג ו ' – עי' נספח ב, מספר 2.

(6) DR. MOSHE SOKOLOW, 929

In a kindred vein, Robert Alter, who rendered the name of the Medean capital as "Ahemata" (rather than Ecbatana, as in JPS), noted:

The summer palace of the Persian emperors was located here. What seems to be implied is that a search was first conducted in the main imperial archives (the burden of the preceding verse), and the document was not found. Further inquiry discovered the document in a secondary archive at Ahemata, which may suggest that this authorization to rebuild the temple in Jerusalem was not a major concern for the Persian bureaucracy.

THE DETAILS OF THE LETTER

(7) DA'AT MIKRA EZRA 6:3, 4

הַעֲצִים הָיוּ מִשְׁתַּמְשִׁים גַּם בְּמִשְׁמָשִׁים. מִן־בֵּית מֶלֶכָא – רְצוּנוֹ לִזְמַר מִכֶּסֶף אוֹצַר הַמְּלוּכָה שֶׁנִּבְנוּ בִיהוּדָה וְשִׁכְנוּתֶיהָ¹⁸. זְכוּת זוֹ שֶׁנִּתְּנָה כּוֹרֵשׁ, לֹא נִתְקַיְמָה עַד יְמֵי דְרִיּוֹשׁ, וּמִשּׁוֹם כֵּן הִכְרָחוּ לְבָנוֹת אֶת הַמִּקְדָּשׁ מִנְדָּבַת יְחִידִים, אֲדָּ מִכִּיּוֹן שְׁלֹא הָיָה בְּכֹחַם לְהַקִּימוֹ כִּבְנֵן שְׁלֵמָה, אֲשֶׁר בִּימֵיו 'כֶּסֶף לֹא נִחְשַׁב... לְמֵאוּמָה' (מ"א י כא) הַפְּסִיקוּ אֶת עֲבוּדָתָם, עַד שֶׁבָּא חֲנִי וְעוֹדַד אוֹתָם לְוֹתֵר עַל חֲמִדַת מְלָכִים, וּבְנוּ 'זֶה הַבַּיִת' הַקָּטָן.

(ג) דִּי־דְבָחִין וּגו' – הַצֶּרֶף לְפָרֵט אֶת טִיב הָעֲבוּדָה, מֵאַחַר שֶׁבְּמִלְכוּת פָּרְס הָיוּ גַם מִקְדָּשִׁים בְּלֵי זְבָחִים; וְכֵן לֹא נִתְּנָה לִיהוּדֵי יב הַזְּכוּת לְזַבֵּחַ זְבָחִים בְּבֵית מִקְדָּשָׁם אֲף עַל פִּי שֶׁהִשְׁתַּדְּלוּ בְּכֶף¹⁹.

18 מ ב י ת מ ל כ א – ודאי שלא הגשימו זכות זו והיא נשכחה. ואין לדעת מה היו הסבות לכך; יתכן שצרי יהודה השפיעו על הפקידים הפרסיים לערער ולבטל את הזכות הזאת שנתנה מכורש (עי' לעיל ג ז), והם פירשו סעיף זה כמכוון למסים שנבנו בפחוות יהודה בלבד, והיא היתה דלה בגלל מצבם הכלכלי של המתיישבים בימים ההם, שהרי שנים רבות אחר זה עוד היה מצב האכרים קשה, כיוצא מדברי חני מתקופת דריוש, ומדברי נחמיה מתקופת ארתחששתא (עי' תגי א-ב; נחמיה ה). וראה עוד להלן ז יו, כב.

(8) MELAKHIM A 6:36

(לו) ויבן את הקצר הפנימית שלשה טורי גזית וטור פרתת ארזים.

(36) And he built the inner courtyard with three rows of hewn stone and a row of cedar beams.

(9) RAMBAM BEIT HA-BECHIRAH 1:4

בנין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים, והבנין העתידי ליבנות אף על פי שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר. ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשין ביחזקאל:

The [design of the] structure built by [King] Solomon is described explicitly in [the Book of] Kings. [In contrast, the design of] the Messianic Temple, though mentioned in [the Book of] Ezekiel, is not explicit or explained. Thus, the people [in the time] of Ezra built the Second Temple according to the structure of Solomon, [including] certain aspects which are explicitly stated in Ezekiel.

(10) MALBIM EZRA 6:7-8

ואתם לא תתערבו בדבר, כי פחת היהודים ולשבי יהודאי עליהם הדבר מוטל שיבנו אותו על מקומו, כ"ז דבר מצד הפקודה הראשונה של כורש, שהוא לא צוה שיעזרו אותם בבנין רק שלא יבטלום מעבודתם והם יבנו, וכפי פקודה זאת עליכם מוטל שתעמדו מרחוק לא לעזר ולא להשבית המלאכה, אבל... אני נותן פקודה חדשה נוסף על פקדת כורש, שלפי פקודתי לא די במה שתהיו רחוקים ושתהיו בשוא"ת, כי אני מצוה שלא די במה שלא תשביתו את המלאכה, כי אתם מחויבים עוד לעזור אל המלאכה בקום ועשה

You should not get involved in this, for it is for the *pecha* of the Jews and the Jewish returnees to build it on its place. All of this is from the perspective of the first order of Cyrus, who did not command them to help in the construction, but rather to avoid interfering with their work and to let them build. According to this command, it is incumbent on you to stand at a distance, not to help nor to stop the work. However... I am issuing a new command on top of Cyrus' command, and according to my command, it is not sufficient that you should be distant and passive. For I command you not to merely avoid interfering, but you are also obligated to help them actively!

DARIUS' MOTIVE

(11) DA'AT MIKRA EZRA 6:9 N. 24

24 מלכי הקדם נהגו להביא קרבנות לשמם במקדשים מפורסמים, גם משה אמר לפרעה שיעשה כן (שמ' י כה). על מנהג זה הקפידו מלכי פרס מבית אחימנש שכברו את דתי עם ועם, ככתוב בכתובת בהיסטון, וכיוצא בכתובת גדתא (שע"י מגנסיה ביון), או מכתובת עזאחור שבמצרים (מובאות בפירושו של ברתולמיט לפרקנו); גם בימי עזרא ונחמיה ניתנה תמיכה ממלכתית לביהמ"ק שבירושלים, ע"י להלן נחמ' יא כג. יש סוברים שדריוש רצה להתחבב על היהודים ולרכוש את אמונם מפני שישבו על גבול מצרים המרדנית. וראה מאמרו של ר"מ אויערבך, קרבנות צבור בעד מושלים זרים, 'סיני' נ"א (תשכ"ב, עמ' לא-לז).

(12) ROSH HA-SHANAH 3B-4A

תנא הוא כורש הוא דריוש הוא ארתחשסתא כורש שמלך כשר היה ארתחשסתא על שם מלכותו ומה שמו דריוש שמו. מ"מ קשיא א"ר יצחק לא קשיא כאן קודם שהחמיץ כאן לאחר שהחמיץ.

מתקיף לה רב כהנא ומי החמיץ והכתיב {עזרא ו':ט'} ומה חשחן ובני תורין ודכרין ואמרין לעלון לאלה שמיא חנטין מלח חמר ומשח כמאמר כהניא די בירושלם להוא מתייב להם יום ביום די לא שלו אמר לו רבי יצחק רבי מטונך די להון מהקרביין ניהוחין לאלה שמיא ומצלין לחיי מלכא ובגוהי. ומאן דעבד הכי לאו מעליותא היא והתניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני ובשביל שאזכה בה לחיי העולם הבא הרי זה צדיק גמור. לא קשיא כאן בישראל כאן בגוים.

ואיבעית אימא מנלן דאחמיץ דכתיב {עזרא ו':ד'} נדבכין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת ונפקתא מן בית מלכא תתייב למה ליה דעבד הכי סבר אי מרדו בי יהודאי איקלייה בנורא. אטו שלמה לא עבד הכי והכתיב {מלכים א' ו':ל"ו} שלשה טורי גזית וטור כרתות ארזים שלמה עבד מלמעלה ואיהו עבד מלמטה שלמה שקעיה בבנינא איהו לא שקעיה בבנינא שלמה סדייה בסידא איהו לא סדייה בסידא.

(אמר) רב יוסף ואיתימא רבי יצחק מנלן דאחמיץ מהכא...

The Gemara explains: This is not difficult, as the Sages taught in a *baraita*: **He is Cyrus; he is Darius; and he is also Artaxerxes.** He was called **Cyrus [Koresh]** because he was a virtuous [*kasher*] king; he was called **Artaxerxes after his kingdom**, i.e., this was his royal title; **and what was his real name? Darius was his name.** The Gemara notes: **In any case, it is difficult**, as in one place his years are counted from Nisan, whereas in another place they are counted from Tishrei. **Rabbi Yitzhak said: This is not difficult**, as it can be explained as follows: **Here**, where his years are counted from Nisan like the kings of Israel, it speaks of him **before he became corrupt**, whereas **there**, where his years are counted from Tishrei, it speaks of him **after he became corrupt**. **Rav Kahana strongly objects to this explanation: Did he really become corrupt after Ezra went to Eretz Yisrael? But isn't it written: "And that which they need, both young bullocks, and rams, and lambs, for the burnt-offerings of the God of heaven, wheat, salt, wine, and oil, according to the word of the priests who are at Jerusalem, let it be given them day by day without fail"** (Ezra 6:9)? **Rabbi Yitzhak said to Rav Kahana: My teacher**, a refutation can be brought **from your own burden**, from the text you yourself cited, as the next verse continues: **"That they may sacrifice offerings of sweet savor to the God of heaven, and pray for the life of the king and of his sons"** (Ezra 6:10). The Gemara asks: **And one who acts in**

this manner, is he not acting in exemplary fashion? Isn't it taught in a *baraita*: If one gives charity, saying: I give **this *sela* for charity in order that my children may live, or: I give it in order that through it I may merit life in the World-to-Come, he is still considered a full-fledged righteous person?** The Gemara answers: **This is not difficult. Here,** it is referring to a **Jew.** However, **there,** it is referring to **gentiles. And if you wish, say: From where do we derive that Cyrus became corrupt? As it is written:** "Let the house be built...with three rows of great stones, and a row of new timber, and let the expense be paid out of the king's house" (Ezra 6:4). **Why did he do it in this manner and command that the Temple be built with a row of timber? He thought: If the Jews rebel against me, I will burn their Temple with fire,** and it will be more flammable because of the wood. The Gemara raises a question: **Is that to say that Solomon did not do this very same thing when he built the first Temple? Isn't it written:** "And he built the inner court, three rows of hewn stone and a row of cedar beams" (I Kings 6:36)? The Gemara answers: **Solomon placed the wood above the stone foundation, so that even if the Temple were burned, the stone foundation would remain, whereas Cyrus placed it below.** Also, **Solomon sunk the wood into the building** in order to make it less flammable, whereas Cyrus **did not sink it into the building.** Furthermore, **Solomon plastered the wood over with plaster, whereas Cyrus did not plaster the wood over with plaster. Rav Yosef said, and some say that it was Rabbi Yitzhak who said: From where do we derive that Cyrus became corrupt? From here...**

(13) RASHI ROSH HA-SHANAH 3B-4A

הוא כורש כו' – אף דריוש שאחר אחשורוש נקרא כורש.

Even the Daryavesh who followed Achashverosh was called Koresh.

כאן בישראל – שלבו לשמים ואם מריעין לו בחייו אינו קורא לו תגר אלא תולה היסורין בעונו אבל עובד כוכבים אם אין מטיבין לו כגמולו קורא תגר.

Here it is with a Jew, whose heart is for heaven, and if they harm him during his lifetime he does not complain; he attributes his suffering to his guilt. But a foreigner, if they do not benefit him as he deserves then he complains.

THE SEVERITY OF THE PUNISHMENT

(14) METZUDAT DAVID EZRA 6:11

עונשו יהיה אשר יעקר עץ מן ביתו ולתלותו בו יושם ויתלו עליו והוא מדרך איום ואזהרה יתיר' שיהיה נתלה על העץ אשר יעקור מביתו.

His punishment would be that a beam would be uprooted from his home, and it would be placed to hang him, and they would hang him on it. This was a threat and exaggerated warning, to be hung on a tree uprooted from his home.

(15) ZECHARIAH 5:3-4

(ג) ויאמר אלי זאת האלה היוצאת על פני כל הארץ כי כל הגנב מזה כמוה נקה וכל הנשבע מזה כמוה נקה. (ד) היוצאתיה נאם י"י צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו.

(3) Then he said to me, "This is the curse that goes out over the surface of the whole land; for everyone who steals shall be swept away according to it on the one side; and everyone who swears falsely shall be cut off according to it on the other side. (4) I will cause it to go out," says Hashem of Hosts, "and it will enter into the house of the thief, and into the house of him who swears falsely by My name; and it will remain in the midst of his house, and will destroy it with its timber and its stones."

COMPLETING THE BUILDING

(16) EZRA 6:13-15

(13) Then Tattenai, the governor beyond the River, Shetharbozenai, and their companions, because of that which Darius the king had sent, did accordingly with all diligence. (14) The elders of the Jews built and prospered, through the prophesying of Haggai the prophet and Zechariah the son of Iddo. They built and finished it, according to the commandment of the God of Israel, and according to the decree of Cyrus, and Darius, and Artaxerxes king of Persia. (15) This house was finished on the third day of the month Adar, which was in the sixth year of the reign of Darius the king.

(יג) אָדִינוּ תַתַּנַּי עֶבֶר נְהָרָה שֶׁתַּר בּוֹזַנַי וְכַנְוָתָהוֹן לְקַבֵּל דֵּי שְׁלַח דְּרִיגֵשׁ מֶלֶכָא כְּנַמָּא אֶסְפְּרָנָא עֲבָדוּ. (יד) וְשָׁבִי יְהוּדִיָּא בְּנֵי וּמַצְלִיחִין כְּנַבּוּאָת חַגִּי [נְבִיאָא] (נְבִיאָה) וְזַכְרִיָּה בַר עֲדוּא וּבְנוּ וְשִׁכְּלּוּ מִן טַעַם אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּמִטַּעַם כּוֹרֶשׁ וְדְרִיגֵשׁ וְאַרְתַּחְשַׁשְׁתָּא מֶלֶךְ פָּרְס. (טו) וְשִׁיְצִיא בְּיַתָּה דְנָה עַד יוֹם תְּלִיתָה לִירַח אָדָר דֵּי הֵיא שְׁנַת שֵׁת לְמַלְכוּת דְּרִיגֵשׁ מֶלֶכָא.

(17) MALBIM EZRA 6:14

שהיה השגחה מעוטפת בטבע שהיה מטעם אלקי ישראל ענין השגחיי, אבל לא נס נגלה רק מטעם המלכים שנתן ד' כזאת בלבם

This was Divine supervision cloaked in nature. It was “by order of the Gd of Israel”, a matter of supervision, but it was not an open miracle, only “by order of the kings” in whose hearts Gd put this.

(18) RASHI EZRA 6:14

(ד) ושבי יהודיא – וזקני היהודים היו בונים ומצליחים במלאכתן כנבואת חגי וזכריה ובנו ויסדו את הבנין מן צווי של אלהי ישראל ומרשות כורש מלך פרס הראשון אשר הוחל יסוד הבנין בימיו ומרשות דריוש זה מלך פרס.

וארתחששתא – הוא דריוש ונקרא ארתחששתא ע"ש המדינה והמלכות כי כל מלכי פרס היו נקראים כך כאשר כל מלכי מצרים נקראים פרעה.

(14) And the elders of the Jews – And the elders of the Jews were building and succeeding in their work, according to the prophecy of Haggai and Zechariah, and they built and founded the building by the

command of the God of Israel and by the authorization of Cyrus, the first king of Persia, in whose days the laying of the foundation was commenced, and by the authorization of this Darius, the king of Persia.

and Artaxerxes – He is Darius, but he was called Artaxerxes because of the province and the kingdom, for all kings of Persia were thus named just as all the kings of Egypt were called Pharaoh.

(19) IBN EZRA EZRA 6:14

"ודריוש" הוא הזקן המדי, "וארתחששתא" הוא אחשוורוש, "למלכות דריוש" הוא בן אחשוורוש:

“And Darius” is the elderly Mede [Daniel 6], “And Artachshasta” is Achashverosh, “to the reign of Darius” is the son of Achashverosh.

(20) DA'AT MIKRA EZRA 6:14

לָהֶם בַּיָּמִי הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה, לְהִרְאוֹת שֶׁה' מִסִּיר עֲצַת גּוֹיִם. וְאַרְתַּחֲשֶׁשְׁתָּא – בְּיָמָיו שֶׁקָּמוּ חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַיִם; אַחֲשֻׁרוּשׁ אָבִיו לֹא זָכוֹר לְטוֹב, וְכִנְרָאָה שְׁלֵא הָיָה מְסִיעַ לְבוֹנִים.³⁰

(טו) וְשִׁיבִיא וְגו' – הַכֹּהֵן לְזִקְנִים, וְהָיָה צָרִיךְ לֹאמַר: וְשִׁבִיא³¹. דִּי-הִיא – לְשׁוֹן קִצְרָה: בְּשָׁנָה שֶׁהִיא שְׁנַת שֵׁשׁ³², וְכֵן לְהִלָּן ז' ח הַתְּחִילוּ לְבָנוֹת מִחֻדָּשׁ בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁשִׁי בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדִרְיוֹשׁ, נִמְצָא שֶׁכֵּן אַרְבַּע שָׁנִים וּמִחֻצָּה³³.

חֲנֻכַּת הַבַּיִת (טו-יח)

(טז) וְשִׁבִיא וְגו' – הַשְּׂוֹעֲרִים וְהַנְּחִינִים וְעַבְדֵי שְׁלֵמָה

אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. תָּמָה – בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁבִירוּשָׁלַיִם. לְהִשְׁנִיָּה – אֵת דְּבַר הַמֶּלֶךְ לְרַעָה, הַיְנוּ: לְחֻבְלָה-לְשַׁחַת אֵת הַמִּקְדָּשׁ, בַּיָּמִי מֶלֶךְ אַחֵר.

גָּמַר בְּנֵינן הַבַּיִת (יג-טו)

(יג) אֶסְפְּרָנָא עֲבָדוּ – הַפְּעַם מְלֵאוּ אֵת סְקִידַת הַמֶּלֶךְ וְסִיעוּ כֹּהֵן לְהַצְלִיחַת הַמִּסְפָּעַל.

(יד) וְשָׁבִי – עֵינַי לְעִיל הַה. בְּנִבְוֹאת – עַל יְדֵי נְבוֹאָת. מִן-טַעַם – בְּמִצְוֹתָיו וּבְרִצּוֹנוֹ²⁰. וּמִטַּעַם כּוֹרֵשׁ – בְּסוֹף הַפְּרָשָׁה הוּא מְסַבֵּם אֵת כָּל הַמְּלָכִים שֶׁעֲזָרוּ לְבָנֵן הַמִּקְדָּשׁ וְיְרוּשָׁלַיִם, כְּשֵׁם שֶׁהִזְכִּיר בַּתְּחִלַּת הַפְּרָשָׁה (ד ה-ז) אֵת כָּל הַמַּעֲצוֹרִים שֶׁקָּמוּ

LOOKING BACK OR LOOKING FORWARD?

(21) EZRA 6:16-22

(16) The children of Israel, the priests, and the Levites, and the rest of the children of the captivity, kept the dedication of this house of God with joy. (17) They offered at the dedication of this house of God one hundred bulls, two hundred rams, four hundred lambs; and for a sin offering for all Israel, twelve male goats, according to the number of the tribes of Israel. (18) They set the priests in their divisions, and the Levites in their courses, for the service of God, which is at Jerusalem; as it is written in the book of Moses. (19) The children of the captivity kept the Passover on the fourteenth of the first month. (20) For the priests and the Levites had purified themselves together; all of them were pure; and they killed the Passover for all the children of the captivity, and for their brothers the priests, and for themselves. (21) The children of Israel who had come again out of the captivity, and all such as had separated themselves to them from the filthiness of the nations of the land, to seek Hashem, the God of Israel, ate, (22) and kept the feast of unleavened bread seven days with joy, for Hashem had made them joyful, and had turned the heart of the king of Assyria to them, to strengthen their hands in the work of the house of God, the God of Israel.

(טז) ונעבדו בני ישראל כהנאי ולויי וישאר בני גלוימת חנכת בית אלהא דנה בחדנה. (יז) והקרבו לחנכת בית אלהא דנה תורין מאה דכרין מאתין אמרין ארבע מאה וצפירי עזין [לחטאה] (לחטיא) על כל ישראל תרי עשר למנון שבטי ישראל. (יח) ונקימו כהנאי בפלגתהון ולויי במחלקתהון על עבדת אלהא די בירושלים ככתב ספר משה. (יט) ויעשו בני הגולה את הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון. (כ) כי הטירו הפהנים והלויים כאחד כלם טהורים וישקטו הפסח לכל בני הגולה ולאחיהם הפהנים וללויים. (כא) ויאכלו בני ישראל השבים מהגולה וכל הנבדל מטמאת גוי הארץ אלהם לדרש ליי אלהי ישראל. (כב) ויעשו חג מצות שבעת ימים בשמחה כי שמחם יי והסב לב מלך אשור עליהם לחזק ידיהם במלאכת בית האלהים אלהי ישראל.

(22) DA'AT MIKRA EZRA 6:16

שנזכרו על קהל ישראל. חנכת וגו' – מסתבר שהבית נחנך בניסן, כמו המשקן.³⁴

(23) MALBIM EZRA 6:16

ויעשו חנוכת הבית הזה בחדוה – כבר פ' הקדמונים מ"ש הבית הזה, כי אם היו זוכים אז היה מגיע זמן הגאולה העתידה, ותיכף אחר בנין זה היה יורד ביהמ"ק מן השמים כמקדש שראה יחזקאל לעתיד לבא והיו מתחילים החנוכה השנית שנאמרה ביחזקאל, ולע"ע עשו חנוכת הבית הזה, שמלת דנא מורה שמצפה על חנוכת בית אחר, והנה חנוכת יחזקאל תחיל בכ"ג אדר, כמבואר שם, והם המשיכו חנוכה שלהם עד כ"ג אדר שהם כ"א יום, ואם היו זוכים היה תיכף חנוכת הבית האחרון שיבנה בידי שמים

The early ones have already explained “this house”: Had they merited it, the time of the future redemption would have come then, and immediately after this construction a Temple would have descended from the heavens, like the Temple envisioned by Yechezkel for the future. They would have begun the second dedication presented in Yechezkel. For now, they performed this dedication; “this” indicates they anticipated another dedication. Yechezkel’s dedication would begin on the 23rd of Adar, as explained there,

and they extended their dedication to the 23rd of Adar, 21 days. Had they merited, the dedication of the last Temple, built by Heaven, would have happened immediately.

(24) YECHEZKEL 43:18-27, 45:18-25

(יח) ויאמר אלי בן אדם כה אמר אֲדֹנָי יְיָהוּוֹה אֱלֹהֵי חֲקוֹת הַמִּזְבֵּחַ בַּיּוֹם הַעֲשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם. (יט) וְנִתְּמָה אֶל הַפְּהָגִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע צְדוֹק הַקְּרִבִּים אֵלַי נָאִם אֲדֹנָי יְיָהוּוֹה לְשִׁרְתָּנִי פֶּר בֶּן בֶּקֶר לְחִטָּאת. (כ) וְלִקְחֶתָּ מִדְּמֹו וְנִתְּמָה עַל אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֲזוּרָה וְאֶל הַגִּבּוֹל סָבִיב וְחִטָּאת אוֹתוֹ וְכִפְּרֶתָהּ. (כא) וְלִקְחֶתָּ אֶת הַפֶּר הַחִטָּאת וּשְׂרָפוּ בַּמִּפְקָד הַבַּיִת מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ. (כב) וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי תִקְרִיב שְׁעִיר עִזִּים תָּמִים לְחִטָּאת וְחִטָּאת אוֹתוֹ אֶת הַמִּזְבֵּחַ כְּאֲשֶׁר חִטָּאתוֹ בַּפֶּר. (כג) בְּכֹלֹתֶיךָ מִחִטָּאת תִּקְרִיב פֶּר בֶּן בֶּקֶר תָּמִים וְאֵיל מִן הַצֹּאן תָּמִים. (כד) וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְיָ וְהִשְׁלִיכוּ הַפְּהָגִים עֲלֵיהֶם מִלַּח וְהִעָּלוּ אוֹתָם עֹלָה לַיְיָ. (כה) שְׂבַעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׁעִיר חִטָּאת לַיּוֹם וּפֶר בֶּן בֶּקֶר וְאֵיל מִן הַצֹּאן תָּמִימִים יַעֲשׂוּ. (כו) שְׂבַעַת יָמִים יִכְפְּרוּ אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְטָהְרוּ אוֹתוֹ וּמְלֹאוּ דָו. (כז) וַיְכַלּוּ אֶת הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יַעֲשׂוּ הַפְּהָגִים עַל הַמִּזְבֵּחַ אֶת עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת שְׁלַמֵּיכֶם וְרִצְאֹתַי אֶתְכֶם נָאִם אֲדֹנָי יְיָהוּוֹה.

(18) He said to me, "Son of man, thus says Adonai Elohim, "These are the ordinances of the altar on the day when they shall make it, to offer burnt offerings upon it, and to sprinkle blood upon it. (19) You shall give to the priests the Levites who are of the seed of Zadok, who are near to Me, to minister to Me," says Adonai Elohim, 'a young bull for a sin offering. (20) You shall take of its blood, and put it on its four horns, and on the four corners of the ledge, and on the border round about; thus you shall cleanse it and make atonement for it. (21) You shall also take the bull of the sin offering, and it shall be burnt in the appointed place of the house, outside of the sanctuary. (22) On the second day you shall offer a male goat without blemish for a sin offering; and they shall cleanse the altar, as they cleansed it with the bull. (23) When you have made an end of cleansing it, you shall offer a young bull without blemish, and a ram out of the flock without blemish. (24) You shall bring them near before Hashem, and the priests shall cast salt on them, and they shall offer them up for a burnt offering to Hashem. (25) Seven days you shall prepare every day a goat for a sin offering; they shall also prepare a young bull, and a ram out of the flock, without blemish. (26) Seven days they shall make atonement for the altar and purify it; so shall they consecrate it. (27) When they have accomplished the days, it shall be that on the eighth day, and forward, the priests shall make your burnt offerings on the altar, and your peace offerings; and I will accept you,' says Adonai Elohim.

(יח) כה אמר אֲדֹנָי יְיָהוּוֹה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לַחֲדָשׁ תִּקַּח פֶּר בֶּן בֶּקֶר תָּמִים וְחִטָּאת אֶת הַמִּקְדָּשׁ. (יט) וְלִקַּח הַפְּהָגִים מִדָּם הַחִטָּאת וְנָתַן אֶל מְזוֹזֹת הַבַּיִת וְאֶל אַרְבַּע פְּנוֹת הָעֲזוּרָה לְמִזְבֵּחַ וְעַל מְזוֹזֹת שַׁעַר הַחֲצָר הַפְּנִימִית. (כ) וְכֹן תַּעֲשֶׂה בְּשַׁבְּעָה בַחֲדָשׁ מֵאִישׁ שִׁגְיָה וּמִפְתֵּי וְכִפְּרֶתָם אֶת הַבַּיִת. (כא) בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ יְהִיָּה לָכֶם הַפֶּסַח חֲגַ שְׂבַעַת יָמִים מִצּוֹת יֶאֱכַל. (כב) וְעָשֶׂה הַנְּשִׂיאַ בַּיּוֹם הַהוּא בַעֲדוֹ וּבַעֲד כָּל עַם הָאָרֶץ פֶּר חִטָּאת. (כג) וְשַׁבְּעַת יָמִי הַחֲגַ יַעֲשֶׂה עוֹלָה לַיְיָ שְׂבַעַת פָּרִים וְשַׁבְּעַת אֵילִים תָּמִימִם לַיּוֹם שְׂבַעַת הַיָּמִים וְחִטָּאת שְׁעִיר עִזִּים לַיּוֹם. (כד) וּמִנְחָה אֵיפָה לְפֶר וְאֵיפָה לְאֵיל יַעֲשֶׂה וְשִׁמֹן הֵיוּ לְאֵיפָה. (כה) בְּשַׁבְּעֵי בַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ בְּחַג יַעֲשֶׂה כְּאֵלֶּה שְׂבַעַת הַיָּמִים כַּחֲטָאת כְּעֹלָה וְכַמִּנְחָה וְכַשֶּׁמֶן.

(18) Thus says Adonai Elohim, 'In the first month, on the first day of the month, you shall take a young bull without blemish; and you shall cleanse the sanctuary. (19) The priest shall take of the blood of the sin offering, and put it on the door posts of the house, and on the four corners of the ledge of the altar, and on the posts of the gate of the inner court. (20) So you shall do on the seventh day of the month for everyone who errs, and for him who is simple; so you shall make atonement for the house. (21) In the first month, on the fourteenth day of the month, you shall have the Passover, a feast of seven days; unleavened bread shall be eaten. (22) On that day shall the prince prepare for himself and for all the people of the land a bull for a sin offering. (23) The seven days of the feast he shall prepare a burnt offering to Hashem, seven bulls and

seven rams without blemish daily the seven days; and a male goat daily for a sin offering. (24) He shall prepare a meal offering, an ephah for a bull, and an ephah for a ram, and a hin of oil to an ephah. (25) In the seventh month, on the fifteenth day of the month, in the feast, shall he do the like the seven days; according to the sin offering, according to the burnt offering, and according to the meal offering, and according to the oil.'

THE OFFERINGS

(25) MELAKHIM A 8:62-65

(סב) והמלך וכל ישראל עמו זבחים זבח לפני י"י. (סג) ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח לי"י בקר עשרים ושנים אֶלֶף וצאן מאה ועשרים אֶלֶף ויחנכו את בית י"י המלך וכל בני ישראל. (סד) ביום ההוא קדש המלך את תוך הקצצר אשר לפני בית י"י פי עשה שם את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים פי מזבח הנחשת אשר לפני י"י קטן מהכיל את העלה ואת המנחה ואת חלבי השלמים. (סה) ויעש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני י"י אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום.

(62) And the king, and all Israel with him, offered sacrifice before Hashem. (63) And Solomon offered for the sacrifice of peace-offerings, which he offered to Hashem, twenty-two thousand oxen, and one hundred and twenty thousand sheep. So the king and all the Children of Israel dedicated the house of Hashem. (64) The same day the king consecrated the middle of the court that was before the house of Hashem; for there he offered the burnt-offering, and the meal-offering, and the fat of the peace-offerings; because the brazen altar that was before Hashem was too little to receive the burnt-offering, and the meal-offering, and the fat of the peace-offerings. (65) So Solomon held the festival at that time, and all Israel with him, a great congregation, from the entrance Hamath to the Brook of Egypt, before Hashem our God, seven days and seven days, fourteen days.

(26) DIVREI HA-YAMIM B 29:17-35

(יז) ויחלו באחד לחודש הראשון לקדש וביום שמונה לחודש באו לאולם י"י ויקדשו את בית י"י לימים שמונה וביום ששה עשר לחודש הראשון כלו. (יח) ויבואו פנימה אל חזקיהו המלך ויאמרו טהרנו את כל בית י"י את מזבח העולה ואת כל כליו ואת שלחן המערכת ואת כל כליו. (יט) ואת כל הפלים אשר הזניח המלך אחז במלכותו במעלו הכניו והקדשנו והנם לפני מזבח י"י. (כ) וישפם ויחזקיהו המלך ויאסוף את שרי העיר ויעל בית י"י. (כא) ויביאו פרים שבעה ואילים שבעה וכבשים שבעה וצפירי עזים שבעה לחטאת על הממלכה ועל המקדש ועל יהודה ויאמר לבני אהרן הפהגים להעלות על מזבח י"י... (כב) ויאמר חזקיהו להעלות העלה להמזבח ובעת החל העולה החל שיר י"י והתצצרות ועל ידי כלי דויד מלך ישראל... (כג) ויען ויחזקיהו ויאמר עתה מלאתם ידכם לי"י גשו והביאו זבחים ותודות לבית י"י ויביאו הקהל זבחים ותודות וכל נדיב לב עלות. (כד) ויהי מספר העלה אשר הביאו הקהל בקר שבעים אילים מאה כבשים מאתים לעלה לי"י כל אלה. (לה) והקדשים בקר שש מאות וצאן שלש אלפים. (לו) רק הפהגים היו למעט ולא יכלו להפשיט את כל העלות ויחזקיהו אחיהם הלויים עד פלות המלאכה ועד יתקדשו הפהגים פי הלויים ישרי לבב להתקדש מהפהגים. (לז) וגם עלה לרב בחלבי השלמים ובנסכים לעלה ותפון עבודת בית י"י. (לח) וישמח ויחזקיהו וכל העם על ההכין האלהים לעם פי בפתאם היה הדבר.

(17) Now they began on the first day of the first month to sanctify, and on the eighth day of the month they came to the porch of Hashem; and they sanctified the house of Hashem in eight days; and on the sixteenth day of the first month they finished. (18) Then they went inside to Hezekiah the king, and said, "We have

cleansed all the house of Hashem, even the altar of burnt-offering, with all its vessels, and the table of showbread, with all its vessels. (19) Moreover all the vessels, which king Ahaz in his reign cast away when he acted treacherously, we have prepared and sanctified; and, behold, they are before the altar of Hashem." (20) Then Hezekiah the king arose early, and gathered the princes of the city, and went up to the house of Hashem. (21) And they brought seven bullocks, and seven rams, and seven lambs, and seven he-goats, for a sin-offering for the kingdom and for the sanctuary and for Judah. And he commanded the priests the sons of Aaron to offer them on the altar of Hashem... (27) And Hezekiah commanded to offer the burnt-offering upon the altar. And when the burnt-offering began, the song of Hashem began also, and the trumpets, together with the instruments of David king of Israel... (31) Then Hezekiah answered and said, "Now you have consecrated yourselves to Hashem, come near and bring sacrifices and thank-offerings into the house of Hashem." And the congregation brought in sacrifices and thank-offerings; and as many as were of a willing heart brought burnt-offerings. (32) And the number of the burnt-offerings, which the congregation brought, was seventy bullocks, one hundred rams, and two hundred lambs; all these were for a burnt-offering to Hashem. (33) And the consecrated things were six hundred oxen and three thousand sheep. (34) But the priests were too few, so that they could not flay all the burnt-offerings; therefore their brothers the Levites helped them, until the work was finished, and until the priests had sanctified themselves; for the Levites were more upright in heart to sanctify themselves than the priests. (35) And also the burnt-offerings were in abundance, with the fat of the peace-offerings, and the drink-offerings for every burnt-offering. So the service of the house of Hashem was firmly established.

(27) BEMIDBAR RABBAH 13:1

לפי שבמדבר בהקמת המשכן הקריבו להגבת המזבח קמעה... למה הדבר דומה למלך שיצא לדרך והיו מביאים לפניו סעודה לפי הדרך ולפי הפונדק, אמר להם המלך כך אתם מכבדים לי נכד אתם נותנים לי, איני מלך ואיני שולט במלכות. אמרו לו: אדונינו, בדרך אנחנו ולפי הדרך ולפי הפונדק הכנסנו לך, כשתפגש למדינה ותפגש לפלטרין שלך תראה כמה אנו מכבדים אותך.... וכן את מוצא בשלמה שבנה בית המקדש ובקש להקריב להגבת בית המקדש... וכן בימי עזרא (עזרא ו, יז): והקריבו להגבת בית אלהא דנה תורין מאה דכרין וגו',

Because, in the wilderness at the dedication of the Mishkan, they only offered a little, as it says... What is this comparable to? To a king who is on the road, and they bring before him a meal in accordance with what is available on the road and at the inn. The king said to them, "this is how you honor me? This is what you give me? Am I not the reigning king?" They said to him, "our master, we are on the way, and we gave to you in accordance with the way and the inn. When we arrive at civilization and enter your palace, you will see how we honor you."... We find this also regarding Shlomo, when he built the Beit HaMikdash and wanted to offer for the inauguration... and also in the days of Ezra, "They offered for the inauguration of this Temple one hundred bulls, etc."

(28) METZUDAT DAVID EZRA 6:17

וצפירי – ושעירי עזים לחטאת בעבור כל ישראל עם שלא חזרו בבית שני כ"א יהודה ובנימין.

And goats for a sin-offering on behalf of all of Israel, the [entire] nation, [even though] only Yehuda and Binyamin returned in Bayit Sheni.

(29) RALBAG EZRA 6:21

ולפי שרבים מהגולים היו תחת מלך אשור מגלות עשרת שבטים ומגלות יהודה אמר שכבר הסב י"י ית' לב מלך אשור עליהם וידמה שכבר קרא דריוש מלך אשור כי הוא היה מולך על מלך אשור.

Because many of the exiles were under the king of Assyria, from the exile of the ten tribes and from the exiles of Yehuda, it says that Hashem directed the heart of the king of Assyria to them. [Alternatively,] it seems that Darius was called the king of Assyria, because he ruled over the king of Assyria.

(30) DIVREI HA-YAMIM B 30:1

(א) נִשְׁלַח יְחִזְקִיָּהוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְיְהוּדָה וְגַם אֶפְרַיִם וְמְנַשֶּׁה לְבֹאֵת לְבֵית יְיָ בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

(1) And Hezekiah sent to all Israel and Judah, and wrote letters also to Ephraim and Manasseh, that they should come to the house of Hashem at Jerusalem, to keep the Passover to Hashem, the God of Israel.

(31) METZUDAT DAVID EZRA 6:17

למנין – לפי מספר שבטי ישראל וארז"ל שהיתה הוראת שעה כי אין חטאת באה בנדבה.

Per the number of the tribes of Israel. And our sages said this was a temporary dispensation, for a sin-offering is not brought as a voluntary donation.

(32) PNEI MOSHE HORAYOT 1:8

הוראת שעה היתה – שהרי מזידין היו אלא שביקש יחזקיהו לזרזם במצות

“It was a temporary dispensation,” for they had sinned intentionally [and therefore could not bring an offering], and Chizkiyahu just wished to spur them toward mitzvot.

(33) MENACHOT 45A

(יחזקאל מה, יח) כה אמר ה' אלהים בראשון באחד לחודש תקח פר בן בקר תמים וחתאת את המקדש חטאת עולה היא א"ר יוחנן פרשה זו אליהו עתיד לדורשה רב אשי אמר מילואים הקריבו בימי עזרא כדרך שהקריבו בימי משה

The Gemara discusses the meaning of another difficult verse in Ezekiel: **“So says the Lord God: In the first month, on the first day of the month, you shall take a young bull without blemish; and you shall purify [vehitteita] the Sanctuary”** (Ezekiel 45:18). The Gemara asks: Since this verse speaks of the first of Nisan, which is a New Moon, why does it state **“you shall purify [hiteita],”** which indicates the sacrifice of a sin offering [hata], when in fact each of the two the bulls sacrificed on the New Moon is a **burnt offering** (see Numbers 28:11)? **Rabbi Yoḥanan says: This passage** is indeed difficult, and in the **future Elijah** the prophet **will interpret it. Rav Ashi says:** It is possible to explain that this verse is not referring to the additional offerings sacrificed on the New Moon but rather to the offerings of the

inauguration that **they sacrificed** later in the days of Ezra, similar to the offerings that were sacrificed during the period of inauguration of the Tabernacle in the days of Moses. When the Temple service was restored in the Second Temple, the Jewish people observed eight days of inauguration, initiating the priests in the Temple service, from the twenty-third of Adar through the New Moon of Nisan. During these eight days, they offered a bull for a sin offering in addition to the offerings of the inauguration, just as had been done at the inauguration of the Tabernacle (see Leviticus 9:2).

PESACH AND THE INAUGURATION

(34) DIVREI HA-YAMIM B 35:1-8

(א) ויעש יאשיהו בירושלם פסח ליי"י וישחטו הפסח בארבעה עשר לחודש הראשון. (ב) ויעמד הפהנים על משמרותם ויחזקם לעבודת בית יי"י. (ג) ויאמר ללויים [המבינים] (המבונים) ללך ישראל הקדושים ליי"י תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכסף עתה עבדו את יי"י אלהיכם ואת עמו ישראל. (ד) [והכינו] (והכינו) לבית אבותיכם כמחלקותיכם בכסף דויד מלך ישראל ובמכתב שלמה בנו. (ה) ועמדו בקדש לפלוגת בית האבות לאחיהם בני העם וחקקת בית אב ללויים. (ו) ושחטו הפסח והתקדשו והכינו לאחיהם לעשות כדבר יי"י ביד משה. (ז) וירם יאשיהו לבני העם צאן כבשים ובני עזים הכל לפסחים לכל הנמצא למספר שלשים אלף ובקר שלשת אלפים אלה מרכוש המלך. (ח) ושריו לנדבה לעם לפהנים וללויים הרימו חלקיה וזכריהו ויחזאל נגידי בית האלהים לפהנים נתנו לפסחים אלפים ושש מאות ובקר שלש מאות.

(1) And Josiah kept a Passover to Hashem in Jerusalem; and they killed the Passover lamb on the fourteenth day of the first month. (2) And he set the priests in their charges, and encouraged them to the service of the house of Hashem. (3) And he said to the Levites that taught all Israel, that were holy to Hashem, "Put the holy ark in the house which Solomon the son of David king of Israel built; it shall no longer be a burden upon your shoulders; now serve Hashem your God, and His people Israel. (4) And prepare yourselves after your fathers' houses by your orders, according to the writing of David king of Israel, and according to the writing of Solomon his son. (5) And stand in the holy place according to the divisions of the fathers' houses of your brothers the lay people, and by the division of a father's house for the Levites. (6) And kill the Passover lamb, and sanctify yourselves, and prepare for your brothers, to do according to the word of Hashem by the hand of Moses." (7) And Josiah gave to the lay people, of the flock, lambs and kids, all of them for the Passover-offerings, to all that were present, to the number of thirty thousand, and three thousand bullocks; these were of the king's substance. (8) And his princes gave willingly to the people, to the priests, and to the Levites. Hilkiah and Zechariah and Jehiel, the rulers of the house of God, gave to the priests for the Passover-offerings two thousand and six hundred, and three hundred oxen.

[35] DA'AT MIKRA EZRA 6:17-20, N. 36

עֲשֵׂית הַפֶּסַח (יט-כב)
 (יט) לַחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן – וְלֹא כַחֲנֻכַת הַבַּיִת בַּיָּמֵי
 חֻזְקָהּ שֶׁהִכְרַחוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי, כִּי אִזּוֹ
 לֹא הִתְקַדְּשׁוּ הַפְּהָנִים לְמַדִּי³⁶, וְעִכְשָׁיו:
 (כ) הִטְהָרוּ הַפְּהָנִים וְהַלְוִיִּם כְּאֶחָד – יַחַד,
 וְכֻלָּם הָיוּ טְהוֹרִים, לְכֵן יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַפֶּסַח
 בְּמוֹעֵדוֹ. וַיִּשְׁחָטוּ – הַלְוִיִּם. וְלָהֶם – לַעֲצָמָם³⁷,
 כְּמוֹ בַּפֶּסַח שֶׁל חֻזְקָהּ (דה"ב ל ה), מִפְּנֵי שֶׁהַפְּהָנִים
 הָיוּ עֲטוּקִים בְּזִרְקַת הַדָּם וּבַהֲקָרְבַת הַחֻלְבִּים.
 (כא) וַיֹּאכְלוּ – אֶת הַפֶּסַח, וְכֹל הַנִּבְדָּל – אִף

שְׁוֹסְפוֹ עַל קְהַל יִשְׂרָאֵל. חֲנֻכַת וּגְרֵ – מִסְתַּבֵּר
 שֶׁהַבַּיִת נִחְנַךְ בְּנִסְוֹן, כְּמוֹ הַמִּשְׁכָּן³⁴.
 (יז) וְצִפְרִי עֲזִין – שְׁעִירִים בְּנֵי שָׁנָה. לְמַנְיֵן
 וּגְרֵ – אִף עַל פִּי שְׂרַק חֵלֶק מִן הַשְּׁבִטִים חֹר – חֲנֻכוֹ
 אֶת הַמִּקְדָּשׁ עַל שֵׁם כָּלָם.
 (יח) וְהִקִּימוּ – רֹאשֵׁי יִשְׂרָאֵל. כִּכְתָב – כִּפְתּוּב
 בַּתּוֹרַת מֹשֶׁה, שֶׁהַפְּהָנִים מְקַרְבִּים וְהַלְוִיִּם עוֹזְרִים
 עַל יָדָם, אֲבָל סְדוֹר הַפְּהָנִים וְהַלְוִיִּם לְמַחְלְקוֹתֵיהֶם
 נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי דוֹר³⁵. עַד כָּאֵן דְּבַרֵי הַמִּקְוֹר הָאֲרָמִי
 וּמִקָּאֵן עַד זֵי יֵא הֵם דְּבַרֵי הַמְּחַבֵּר, בְּעִבְרִית.

34 בניסן – מסורת היא בידי יהודי לוב (ראה בר גיורא, 'הצופה', יד בניסן תש"ט).
 35 א. נראה לי שהבית של 'ככתב' משרתת לפניה ולאחריה, היינו: ככתב [ב]ספר, כמו בדה"ב לה יב (אבל 'ככתב' אינו בינוני פעול, אלא שם עצם בסמיכות).
 ב. 'ספר משה' – תורת משה, וכן בדה"ב לה יב, על המשמרות שתקן דוד עי' דה"א בפרקים כג-כה.
 36 א. אם אין כאן רמז וקשר של ניגוד למעשי חזקיהו המסופרים בדה"ב ל, אין להבין כלל: למה הטעים מחברנו ואמר בחדש הראשון, הלא זה מועדו הרגיל! וכן לא יובן הנימוק: 'כי הטהרו', ומה פירוש ההטעה: כאחד כלם טהורים? ועוד שהעבודה שהלויים שוחטים את הקרבנות ומגישים את הדם לכהנים, היא מפורשת ומודגשת בדה"ב ל יז; לה יב-יד. כל זה יובן אם הכיוב כאן נכתב על דרך הקבלה נגודית למעשי פסח חזקיהו שבס' דה"י. ומכאן שס' עזרא נכתב כהמשך לס' דה"י, וזה קרוב לדעת חז"ל ('ב"ב טו ע"א), ושס' עזרא נכתב אחרי דה"י כדעת הרמב"ן בפירושו לשמ' א א, וסדורו כסדר הספרים האלה בתרגום היוני (עי' מבוא סעיף א).
 ב. ולדעת חז"ל בסנהדרין יב ע"א-ע"ב עיבר חזקיה המלך 'ניסן בניסן' (רש"י: לאחר שקידשו לשם ניסן חזר ונמלך ועשאו אדר השני), או 'מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני' (רש"י: לא עיברה אלא השיאן לפסח שני שלא כדין, לפיכך בקש רחמים על עצמו). וראה עוד ברכות י ע"ב 'ששה דברים עשה חזקיה המלך על ג' הודו לו ועל ג' לא הודו לו... עיבר ניסן בניסן ולא הודו לו'.

[36] DIVREI HA-YAMIM B 30

(א) וַיִּשְׁלַח יְחֻזְקִיָּהוּ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה וְגַם אֲגָרוֹת כְּתַב עַל אֲפְרָיִם וּמְנַשֶּׁה לְבוֹא לְבַיַּת יְיָ בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. (ב) וַיִּנְעֵץ הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו וְכָל הַקְּהֵל בִּירוּשָׁלַם לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי. (ג) כִּי לֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעַת הַהֵיאָה כִּי הַפְּהָנִים לֹא הִתְקַדְּשׁוּ לְמַדִּי וְהָעָם לֹא נֶאֱסָפוּ לִירוּשָׁלַם. (ד) וַיִּישֶׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ וּבְעֵינֵי כָל הַקְּהֵל. (ה) וַיַּעֲמִידוּ דָבָר לְהַעֲבִיר קוֹל בְּכָל יִשְׂרָאֵל מִבְּאֵר שֶׁבַע וְעַד דָּן לְבוֹא לַעֲשׂוֹת פֶּסַח לַיְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַם כִּי לֹא לָרֵב עָשׂוּ כִּפְתּוּב. (ו) וַיִּלְכוּ הָרָצִים בְּאֲגָרוֹת מִן הַמֶּלֶךְ וְשָׂרָיו בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה וּכְמִצְוַת הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שׁוּבוּ אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם וְיִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב אֵל הַפְּלִיטָה הַנִּשְׁאָרָת לָכֶם מִפַּר מַלְכֵי אֲשׁוּר. (ז) וְאֵל תְּהִיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם וְכִאֲחֵיכֶם אֲשֶׁר מְעַלּוּ בַיְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם וַיִּתְּנֶם לְשִׁמָּה כְּאֲשֶׁר אַתֶּם רֹאִים. (ח) עַתָּה אֵל תִּקְשׁוּ עֲרַפְכֶם כְּאֲבוֹתֵיכֶם תְּנוּ יָד לַיְיָ וּבִאֵו לְמִקְדָּשׁוֹ אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ לְעוֹלָם וְעַבְדוֹ אֶת יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וַיֵּשֶׁב מִכֶּם חֶרֶן אִפּוֹ. (ט) כִּי בְשׁוּבְכֶם עַל יְיָ אֲחֵיכֶם וּבְגִיכֶם לְרַחֲמֵים לִפְנֵי שׁוֹבֵיכֶם וְלָשׁוּב לְאֶרֶץ הַזֹּאת כִּי תִנוּן וְרַחוּם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם וְלֹא יִסִּיר פָּנִים מִכֶּם אִם תִּשׁוּבוּ אֵלָיו. (י) וַיְהִיו הָרָצִים עֹבְרִים מֵעִיר לְעִיר בְּאֶרֶץ אֲפְרָיִם וּמְנַשֶּׁה וְעַד זָבְלוֹן וַיְהִיו מְשֻׁחֵימִים עֲלֵיהֶם וּמְלַעְגִים בָּם. (יא) אִף אֲנָשִׁים מֵאֲשֶׁר וּמְנַשֶּׁה וּמְזַבְלוֹן נִכְנְעוּ וַיָּבֵאוּ לִירוּשָׁלַם. (יב) גַּם בִּיהוּדָה הִיָּתָה יַד הָאֱלֹהִים לְתַת לָהֶם לֵב אֶחָד לַעֲשׂוֹת מִצְוַת הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים בְּדָבָר יְיָ. (יג) וַיֶּאֱסָפוּ בִירוּשָׁלַם עִם רַב לַעֲשׂוֹת אֶת חַג הַמִּצּוֹת בַּחֲדָשׁ הַשְּׁנִי קְהֵל לָרֵב מְאֹד. (יד) וַיִּקְמוּ וַיִּסְרוּ אֶת הַמִּזְבְּחוֹת אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַמִּקְטָרוֹת הַסִּירוּ וַיִּשְׁלִיכוּ לַנַּחַל קְדְרוֹן. (טו) וַיִּשְׁחָטוּ הַפֶּסַח בְּאֶרְבָּעָה עָשָׂר לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי

והפֿהגים והלויים נִקְלְמוּ וַיִּתְקַדְּשׁוּ וַיָּבִיאוּ עֲלוֹת בַּיִת י"י. (טז) וַיַּעֲמְדוּ עַל עֲמֻדָם כַּמִּשְׁפָּטָם כְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים הַפֿהגים זָרְקִים אֶת הַדָּם מִיַּד הַלְוִיִּם. (יז) כִּי רַבַּת בִּקְהָל אֲשֶׁר לֹא הִתְקַדְּשׁוּ וְהַלְוִיִּם עַל שְׁחִיטַת הַפֿסְחִים לְכָל לֹא טָהוֹר לְהִקְדִּישׁ לִי"י. (יח) כִּי מִרְבִּית הָעָם רַבַּת מֵאֲפָרַיִם וּמְנַשֶּׁה יִשְׁשַׁכָּר וּזְבֻלוֹן לֹא הִטְהָרוּ כִּי אָכְלוּ אֶת הַפֿסַח בְּלֹא כִכְתוּב כִּי הִתְפַּלֵּל יִחְזַקִּיהוּ עֲלֵיהֶם לֵאמֹר י"י הַטוֹב יִכְפַּר בְּעַד. (יט) כָּל לִבְבוֹ הַכִּין לְדָרוֹשׁ הָאֱלֹהִים י"י אֱלֹהֵי אֲבוֹתָיו וְלֹא כְּטָהַרַת הַקִּדְּשׁ. (כ) וַיִּשְׁמַע י"י אֶל יִחְזַקִּיהוּ וַיִּרְפָּא אֶת הָעָם. (כא) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּמְצָאִים בִּירוּשָׁלַם אֶת חַג הַמַּצּוֹת שְׁבַעַת יָמִים בְּשִׁמְחָה גְדוֹלָה וּמְהֻלָּלִים לִי"י יוֹם בְּיוֹם הַלְוִיִּם וְהַפֿהגִּים בְּכָלֵי עֹז לִי"י. (כב) וַיְדַבֵּר יִחְזַקִּיהוּ עַל לֵב כָּל הַלְוִיִּם הַמִּשְׁפִּילִים שְׂכָל טוֹב לִי"י וַיֹּאכְלוּ אֶת הַמוֹעֵד שְׁבַעַת הַיָּמִים מִזְבָּחִים זָבָחֵי שְׁלָמִים וּמִתְנַדִּים לִי"י אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם. (כג) וַיַּוְעֲצוּ כָּל הַקְּהָל לַעֲשׂוֹת שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרָיִם וַיַּעֲשׂוּ שְׁבַעַת יָמִים שְׁמִחָה. (כד) כִּי חִזְקִיָּהוּ מְלֹךְ יְהוּדָה הָרִים לְקָהֵל אֶלְף פָּרִים וְשְׁבַעַת אֲלָפִים צֹאן וְהִשָּׁרִים הָרִימוּ לְקָהֵל פָּרִים אֶלְף וְצֹאן עֲשָׂרַת אֲלָפִים וַיִּתְקַדְּשׁוּ כֹהֲנִים לְרֹב. (כה) וַיִּשְׁמַחוּ כָּל קְהַל יְהוּדָה וְהַפֿהגִּים וְהַלְוִיִּם וְכָל הַקְּהָל הַבָּאִים מִיִּשְׂרָאֵל וְהַגֵּרִים הַבָּאִים מֵאֲרָץ יִשְׂרָאֵל וְהַיּוֹשְׁבִים בַּיהוּדָה. (כו) וַתְּהִי שְׁמִחָה גְדוֹלָה בִּירוּשָׁלַם כִּי מִימֵי שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מְלֹךְ יִשְׂרָאֵל לֹא כִזְאת בִּירוּשָׁלַם. (כז) וַיִּקְמוּ הַפֿהגִּים הַלְוִיִּם וַיִּבְרְכוּ אֶת הָעָם וַיִּשְׁמַע בְּקוֹלָם וַתְּבוֹא תְּפִלָּתָם לְמַעַן קַדְּשׁוּ לְשָׁמַיִם.

(1) And Hezekiah sent to all Israel and Judah, and wrote letters also to Ephraim and Manasseh, that they should come to the house of Hashem at Jerusalem, to keep the Passover to Hashem, the God of Israel. (2) For the king had taken counsel, and his princes, and the entire congregation in Jerusalem, to keep the Passover in the second month. (3) For they could not keep it at that time, because the priests had not sanctified themselves in sufficient number, neither had the people gathered themselves together to Jerusalem. (4) And the thing was right in the eyes of the king and of the entire congregation. (5) So they established a decree to make proclamation throughout all Israel, from Beer-sheba even to Dan, that they should come to keep the Passover to Hashem, the God of Israel, at Jerusalem; for they had not kept it in great numbers according as it is written. (6) So the couriers went with the letters from the king and his princes throughout all Israel and Judah, and according to the commandment of the king, saying, "You children of Israel, turn back to Hashem, the God of Abraham, Isaac, and Israel, that He may return to the remnant that are left of you from the hand of the kings of Assyria. (7) And do not be like your fathers and like your brothers, who acted treacherously against Hashem, the God of their fathers, so that He delivered them to be an astonishment, as you see. (8) Now do not be stiff-necked, as your fathers were; but yield yourselves to Hashem, and enter into His sanctuary, which He has sanctified forever, and serve Hashem your God, that His fierce anger may turn away from you. (9) For if you turn back to Hashem, your brothers and your children shall find compassion before those that led them captive, and shall come back into this land; for Hashem your God is gracious and merciful, and will not turn away His face from you, if you return to Him." (10) So the couriers passed from city to city through the country of Ephraim and Manasseh, even to Zebulun; but they laughed at them, and mocked them. (11) Nevertheless men of Asher and Manasseh and of Zebulun humbled themselves, and came to Jerusalem. (12) The hand of God was also in Judah to give them one heart, to do the commandment of the king and of the princes by the word of Hashem. (13) And many people assembled at Jerusalem to keep the feast of unleavened bread in the second month, a very great congregation. (14) And they arose and took away the altars that were in Jerusalem, and all the altars for incense they took away, and cast them into the brook Kidron. (15) Then they killed the Passover lamb on the fourteenth day of the second month; and the priests and the Levites were ashamed, and sanctified themselves, and brought burnt-offerings into the house of Hashem. (16) And they stood in their place after their order, according to the law of Moses the man of God; the priests sprinkled the blood, which they received of the hand of the Levites. (17) For there were many in the congregation that had not sanctified themselves; therefore the Levites were in charge of killing the Passover lambs for every one that was not clean, to sanctify them to Hashem. (18) For a multitude of the people, even many of Ephraim and Manasseh, Issachar and Zebulun, had not cleansed themselves, yet they ate the Passover not as it is written.

For Hezekiah had prayed for them, saying, "Hashem, the good, pardon (19) every one that sets his heart to seek God, Hashem, the God of his fathers, though it is not according to the purification that pertains to holy things." (20) And Hashem listened to Hezekiah, and healed the people. (21) And the children of Israel that were present at Jerusalem kept the feast of unleavened bread seven days with great gladness; and the Levites and the priests praised Hashem day by day, singing with loud instruments to Hashem. (22) And Hezekiah spoke encouragingly to all the Levites that were well skilled in the service of Hashem. So they ate throughout the feast for the seven days, offering sacrifices of peace-offerings, and giving thanks to Hashem, the God of their fathers. (23) And the whole congregation took counsel to keep other seven days; and they kept other seven days with gladness. (24) For Hezekiah king of Judah gave to the congregation for offerings one thousand bullocks and seven thousand sheep; and the princes gave to the congregation one thousand bullocks and ten thousand sheep; and priests sanctified themselves in great numbers. (25) And all the congregation of Judah, with the priests and the Levites, and the entire congregation that came out of Israel, and the strangers that came out of the land of Israel, and that dwelled in Judah, rejoiced. (26) So there was great joy in Jerusalem; for since the time of Solomon the son of David king of Israel there was not the like in Jerusalem. (27) Then the priests the Levites arose and blessed the people; and their voice was heard, and their prayer came up to His holy habitation, even to heaven.

(37) R' TZVI SINENSKY, "THE PESACH SACRIFICE"

Both episodes, moreover, indicate the religious potential of even the most sinful and uneducated of communities. The Jews of Chizkiya's time were largely recalcitrant, to the point that many refused to participate in the sacrifice and celebration. At the time of *Ezra*, the Jews were similarly unobservant. Yet both communities were swayed, even transformed, under the influence of extraordinary events and historic leadership. Our narratives are testaments to the deep religious recesses of the Jews' soul, and the capacity of inspired leaders to spark that passion.

DEALING WITH THE LEADERS

(38) RASHI EZRA 6:22

והסב לב מלך אשור עליהם – והקב"ה הסב לב מלך אשור על ישראל היושבים בממשלתו בארץ אשור להחזיקם ולסייע במלאכת הבנין.

And the Holy One, blessed be He, turned the heart of the king of Assyria toward the Israelites who were dwelling under his dominion in the land of Assyria, to strengthen them and to assist in the work of the building.

(39) METZUDAT DAVID EZRA 6:22

הוא דריוש שמלך גם באשור אשר היתה לפניו ראש לכל הממלכות עד בוא נ"ג ולקח המלוכה לבבל.

He is Darius, who ruled over Assyria as well, which had been the first of all the great kingdoms until Nevuchadnetzar came and took the kingship to Bavel.

(40) MALBIM EZRA 6:22

מלך אשור – מלך פרס שמלך גם על אשור, ושם היו השרים והפחות שמשלו בכל עבר הנהר תמיד צוררי ישראל, ועתה גם מלכות אשור, ר"ל כל שרי המלוכה, היו עליהם לטוב וחזקו ידיהם

King of Assyria – the king of Persia, who also ruled over Assyria, and there were ministers and governors who ruled over the Ever HaNahar region who were always enemies of Israel, and now even the kingdom of Assyria, meaning all the officers of the kingdom, were good to them and strengthened them.

(41) ENCYCLOPEDIA MIKRAIT 2:940 (CRED: R' MORDECHAI TORCZYNER)

ועל גורלו של זרובבל נאמרו כמה השערות הסותרות זו את זו:

- (א) זרובבל עמד בראש תנועה לשחרור מדיני ולחידוש שלטונו של בית דוד, והשתתף במרידה שפרצה בעבר הנהר ובמצרים בשנת 518-519 לפסה"נ ונשפה בה.
- (ב) זרובבל לא השתתף במרידה, אבל השתמש בשעת הכושר של התרופפות השלטון הפרסי, כדי לבנות חומה בירושלים ולארגן צבא ביהודה, ועל כן הודח משלטונו על ידי תתני פחת עבר הנהר בעת ביקורו בירושלים.
- (ג) זרובבל עמד בנאמנותו לפרסים, ואעפ"כ הסירו אותו הפרסים מכהונתו, לפי שחששו שמא יתמרדו היהודים וינסו להמליך עליהם מלך מבית דוד.
- (ד) זרובבל השלים את בניין בית המקדש בהתאם לנבואת זכריה (זכ' ד:ט)... ורק לאחר גמר הבניין נקרא לשוב לבבל...
- (ה) זרובבל התמיד במשרת הפחה כל ימי חייו, ורק לאחר מותו נתמנה פחה שלא מבית דוד.

Regarding Zerubavel's fate, numerous contradictory hypotheses have been offered:

- 1) He led a movement to revolt and renew the Davidic line, joining a regional revolt in 519-518 BC, and was killed;
- 2) He took advantage of temporary Persian weakness to build the wall of Jerusalem and organize a military, and Tatnai removed him;
- 3) He was loyal, but the Persians removed him for fear of revolt and an attempt to restore Davidic monarchy;
- 4) He completed the construction of the Beit haMikdash as foretold by Zechariah, and then returned to Babylon;
- 5) He lived out his life as *pecha*

FURTHER READING

(42) THEOLOGICAL DICTIONARY OF THE OLD TESTAMENT VOL. 9 P. 111

Above all, the restriction of the offerings to minhah and incense after the rebuilding of the temple illustrates respect for the Egyptians and the cult of their god Khnum. At the same time, from the perspective of Jerusalem it was a good opportunity to restrict the sacrificial cult of Elephantine; if bloody sacrifice could no longer be offered, no one could speak of competition with the universal sacrificial cult of the Jerusalem sanctuary.

(43) HERODITUS, THE HISTORIES 1:178

When Cyrus had made all the mainland submit to him, he attacked the Assyrians. In Assyria there are many other great cities, but the most famous and the strongest was Babylon, where the royal dwelling had been established after the destruction of Ninus.

OUTLINE
